

بسمه تعالی

کتابچه آموزشی بیماران تحت آنژیوگرافی عروق کرونر

تهیه و تنظیم: منور حسنونند عموزاده، دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی - جراحی

دانشگاه علوم پزشکی ایلام

تحت نظارت: خانم دکتر معصومه شوهانی

۱. **قلب چگونه کار می کند؟** قلب یک پمپ ساخته شده از عضله است که در طول زندگی بدون توقف پمپاژ خون به تمام بدن را انجام می دهد. خون اکسیژن را از هوا از راه نفس کشیدن و مواد غذایی از معده و روده را به بدن می رساند. خود قلب نیاز به اکسیژن و مواد غذایی دارد که از طریق عروق کرونر این کار انجام می گیرد. به مرور زمان و با رسوب چربی در دیواره این عروق، این رگها تنگ یا مسدود می شوند که تصلب شرایین گفته می شود و در خون رسانی قلب اختلال ایجاد می شود که عواملی مانند استرس، سرما، گرما، بی تحرکی، فشارخون بالا و چربی خون بالا و مصرف سیگار آن را تشدید می کند و با درد قفسه سینه مشخص می شود و در نهایت اگر عروق کرونر مسدود شوند خونرسانی به عضله قلب مختل شده و منجر به سکته قلبی می شود.

۲. **آنژیوگرافی عروق کرونر چیست و چرا انجام می شود؟** روشی است که در آن با استفاده از یک نوع اشعه و یک نوع رنگ، جریان خون رگهای قلب نشان داده می شود. وقتی موادی مانند چربی در دیواره رگ رسوب می کند جریان خون در رگ مختل شده و علائم درد یا سکته قلبی بروز می کند. به دلایل زیر ممکن است آنژیوگرافی برای شما انجام شود:

- داشتن تنگی نفس، درد سینه، سرگیجه، یا نامنظمی ضربان قلب
- ممکن است علامتی نداشته باشید اما پزشک شما با روش های دیگر مشکلی در قلب شما تشخیص داده باشد
- ممکن است نیاز باشد چگونگی پمپ کردن قلب شما و کار دریچه ها بررسی شود
- این عمل برای تشخیص بیماری قلبی، ارزیابی باز بودن عروق کرونر انجام می گیرد و می تواند فقط تشخیصی باشد یا در حین آنژیوگرافی برای شما کار درمانی جهت باز کردن رگهای مسدود انجام شود .

۳. **عوارض آنژیوگرافی چیست؟**

- احساس گرمی یا گر گرفتگی در پاها، قفسه سینه و گردن در حین تزریق ماده حاجب که بعد از تزریق برطرف می شود .
- کبودی یا خون مردگی در محل آنژیوگرافی که در اکثر موارد با استراحت و مراقبت های پزشکی بهبود می یابد .

- احساس درد در محل ورود لوله انعطاف پذیر (کاتتر) که ممکن است دو تا سه هفته طول بکشد .
- درد گذرای قفسه سینه که خود به خود برطرف می شود .
- بروز حساسیت به ماده حاجب که علایم آن : حساسیت پوستی، افت فشار خون، مشکلات تنفسی و هوشیاری که با داروهای ضد حساسیت کنترل می شود .
- اختلال در کار کلیه در صورت داشتن سابقه بیماری کلیوی به خاطر تزریق ماده حاجب
- احتمال عفونت در محل ورود لوله انعطاف پذیر که با تجویز آنتی بیوتیک برطرف می شود .
- بروز عوارض بسیار نادر مانند سکته قلبی، سکته مغزی و پارگی عروق

۴. آمادگی مورد نیاز قبل از عمل چیست؟

- تشکیل پرونده و اخذ رضایت از شما،
- آزمایشات مورد نیاز مانند مدارک تست های خونی، نوار قلب، تست ورزش،
- داروهای قبل از عمل،
- ناشتا بودن به مدت شش ساعت،
- اصلاح موی منطقه ورود کاتتر (به عنوان مثال کشاله ران)،
- آگاه ساختن پزشک خود از وجود هر بیماری خصوصا مشکل کلیوی، انعقادی (بعضی داروهای ضد انعقاد مانند وارفارین قبل از آنژیوگرافی باید قطع شوند) و آلرژی و دیابت (میزان مصرف بعضی داروهای دیابت (نصف کردن میزان انسولین) در روز آنژیوگرافی تغییر می یابد)
- همراه نیاوردن جواهرات و اشیا قیمتی با خود،
- قطع سیگار ۲۴ ساعت قبل از آنژیوگرافی،
- تحویل وسایل شخصی و دندان مصنوعی به همراهان خود

۵. پرستار قبل از عمل برای شما چه کاری انجام می دهد؟ برای تزریق داروها قبل ، حین و بعد از عمل برای شما رگ گرفته می شود، از سوابق بیماری و دارویی شما سوال پرسیده می شود که باید دقیق پاسخ دهید. اگر آزمایشاتی نیاز باشد از شما نمونه گرفته می شود لباس های شما تعویض شده و وسایلتان به همراهان شما تحویل داده می شود.

۶. چه هنگام و چگونه به واحد آنژیوگرافی عروق کرونر منتقل شده و چه اقداماتی ممکن است در این مرحله انجام شود؟ شما پس از آماده شدن با پای خود یا ویلچر به اتاق آنژیوگرافی خواهید رفت و روی یک تخت باریک که از هر دو طرف باز است قرار می گیرید. به دستگاهی که ضربان قلب شما را می سنجد متصل می گردید. برای جلوگیری از اشتباه اسم شما پرسیده می شود. ممکن است برای کاهش اضطراب به شما آرامبخش تزریق شود اما در حدی نیست که روی هوشیاری یا تنفس شما اثر منفی داشته باشد.

۷. چه اقداماتی و یا حوادثی در طول آنژیوگرافی عروق کرونر انجام می شود، چه مدت طول می کشد؟ برای ورود کاتتر که وسیله ای است شبیه آنژیوکت شما، اما کمی بزرگتر است محل ضد عفونی می شود، سپس روی آن را با پارچه استریل می پوشانند که نباید دیگر به آنجا دست بزنید. پوست شما با ماده بی حسی مانند ماده دندانپزشکی بی حس می شود و شما فشار را حس می کنید اما درد را احساس نمی کنید اما اگر احساس ناراحتی کردید اطلاع دهید. آنژیوگرافی حدود ۳۰ دقیقه طول می کشد.

۸. چه احساسی در طی عمل تجربه می کنید؟ در حالی که شما بیدارید کاتتر را از راه پوست به سمت قلب شما هدایت می کنند که تیم درمانی توسط مانیتوری آن را می بینند و برای عکس گرفتن ماده ای تزریق می شود که ممکن است در آن لحظه در گردن، بازو، پاها یا شکم احساس گرما کنید که طبیعی است. زمانی که دوربین برای عکس گرفتن حرکت داده می شود ممکن است از شما خواسته شود تکان نخورید یا نفس عمیق بکشید. تصاویری که گرفته می شود مانند نقشه قلب شماست و آنژیوگرام نام دارد و پزشک بر اساس آن ها برای شما تصمیم می گیرد. در پایان و پس از خارج کردن کاتتر ۴ تا ۱۰ دقیقه محل کاتتر فشار داده می شود تا خونریزی قطع شود.

۹. بلافاصله پس از عمل به کجا منتقل می شوید، و در آنجا چه اقداماتی برای شما انجام خواهد شد؟ در پایان و پس از برگرداندن شما به بخش پرستار با گرفتن فشار خون و نبض از شما مراقبت می کند. ۲ تا ۶ ساعت استراحت می کنید تا محل ورود کاتتر خونریزی نکند. اگر از پای شما کاتتر وارد شده زانوی خود را خم نکنید و می توانید برای راحتی بالش بلندی زیر سرتان بگذارید. و اگر از دست شما استفاده شده در پایان ۴ ساعت از شما خواسته می شود راه بروید تا احتمال خونریزی و تورم رد شود. از برقراری جریان ادرار جهت رد احتمال آسیب کلیوی اطمینان حاصل می شود. قبل از ترک بیمارستان دستور دارویی خود را بگیرید.

۱۰. بعد از ترخیص چه کارهایی را می توانید انجام دهید؟ بلافاصله رانندگی نمی توانید انجام دهید. شب بعد از آنژیوگرافی باید در محیط آرام استراحت کنید و داروهایتان را طبق دستور مصرف کنید. کارهای معمول را به آرامی می توانید انجام دهید اما کار سنگین نکنید و برای برداشتن چیزی خم نشوید. محل ورود کاتتر سوراخ کوچکی ایجاد می کند که می توانید روی آن را با باند بپوشانید. در صورت خونی شدن باند، بروز مشکل تنفسی یا درد سینه به پزشک مراجعه کنید.

۱۱. از رژیم غذایی مناسب خود اطلاع دارید؟

- چند ساعت بعد از عمل می توانید مایعات صاف شده مانند آب، آبمیوه یا چای مصرف کنید.
- پس از ترخیص رژیم زیر را رعایت کنید:

a. ۵ وعده (۱۰۰ گرمی) در روز از میوه و سبزیجات خام یا پخته مصرف کنید.

b. غذاهای حاوی چربی خصوصا چربی اشباع (روغن جامد، کره) را محدود کنید.

c. دو یا چند وعده ماهی در هفته مصرف کنید

d. مصرف نمک کمتر از ۱۵۰۰ میلی گرم در روز باشد

e. حداقل سه وعده غلات سبوس دار در روز مصرف کنید

f. نوشیدنی های شیرین شده با شکر را محدود کنید

g. لبنیات کم چرب استفاده کنید

۱۲. چه تغییری باید در زندگی خود بدهید؟ عواملی مانند فشارخون، دیابت، چربی خون بالا، چاقی و مصرف دخانیات، بی تحرکی و استرس به عنوان عوامل خطر بیماری قلبی شناخته شده اند و سبب پیشرفت بیماری قلبی می گردند. باید سبک زندگی خود را تغییر دهید و ترک سیگار، کاهش سطح کلسترول خود، آغاز تغییرات در رژیم غذایی، شروع یک برنامه ورزشی، و یا کم کردن وزن را اجرا کنید. فعالیت و روابط اجتماعی سبب پیشگیری از بروز افسردگی می گردد که بایستی روابط خود را در حدی که منجر به عصبانیت و درگیری روانی شما نشود حفظ نمایید. استرس ممکن است به صورت اختلال در خواب، دلشوره یا درد قفسه سینه یا تنگی نفس خود را بروز دهد. از استرس بپرهیزید چون به قلب شما آسیب جدی می زند.

۱۳. فعالیت بدنی مناسب شما کدام است؟ ورزش سبب می شود شما از لحاظ روحی حس بهتری پیدا کنید، خواب شما بهتر شود، تناسب اندام پیدا کنید و چربی خون و فشار خون شما متعادل شود و روند بهبودی قلب شما تسریع شود.

- فعالیت بدنی خود را با افزایش تدریجی در مدت فعالیت و پس از آن افزایش تدریجی در شدت فعالیت کنترل کنید.
- روزانه پیاده روی کنید (به صورت تدریجی زمان پیاده روی را افزایش دهید).
- از فعالیت در هوای سرد و گرم بپرهیزید.
- در طول فعالیت فیزیکی نبض خود را کنترل کنید.
- بلافاصله بعد از غذا فعالیت نکنید.
- دوره های استراحت را بین فعالیت خود بگنجانید
- در یک برنامه روزانه ورزشی که برای همه عمر شما تداوم یابد شرکت کنید.
- اختلال در صحبت کردن یا تنفس یا درد قفسه سینه علامت فشار به قلب است، در چنین مواقعی فعالیت خود را کم کنید.
- فعالیت جنسی حداقل تا ۴۸ ساعت پس از آنژیوگرافی ممنوع است و پس از آن منع خاصی ندارد (فعالیت جنسی کمتر از راه رفتن سریع شما را خسته می کند و به شما احساس بهتری می دهد که به روند بهبود قلب کمک می کند)

۱۴. آیا می دانید چه زمانی و یا در صورت داشتن چه علائمی باید به پزشک مراجعه کنید؟
در صورت درد شدید در قفسه سینه یا در محل آنژیوگرافی، گرفتگی صدا و یا بثورات
جلدی به صورت اورژانسی به پزشک مراجعه نمایید و در صورت نداشتن علائم فوق طبق برنامه
مشخص شده به پزشک خود مراجعه نمایید.

۱۵. در مورد داروهای مصرفی و نحوه استفاده آن ها اطلاع دارید؟ پزشک برای شما داروهای
مختلفی مانند کاهنده فشارخون، کاهنده چربی خون، پیشگیری کننده از لخته خون، تنظیم
کننده ضربان قلب و سایر داروها برای بیماریهای احتمالی دیگر تجویز می کند که باید دستور
استفاده از آن ها را از پزشک پرسیده و کاملاً به خاطر بسپارید. بدون مشورت با پزشک هیچ
دارویی را قطع نکنید. در صورت مراجعه به پزشک دیگر وی را از مصرف داروهای قلبی آگاه
سازید چون ممکن است داروها با هم تداخل داشته باشند.